

logicznie kanonami Milla), wnioskowania z analogii oraz wnioskowania *a fortiori*. Rozdział dopełnia krótkie przedstawienie jasności wypowiedzi i zdolności przekonywania wraz z erystyką. Książka kończy się spisem literatury, angielskim streszczeniem oraz indeksem nazwisk.

Podręcznik ten można polecić wszystkim, którzy na logikę chcą patrzeć oczami filozofa, a więc przede wszystkim studentom filozofii. Humanistom, którym obce jest typowe dla filozofii ścisłe myślenie, książka ta może sprawiać pewien kłopot z powodu wiązania logiki z filozofią. Dla matematyków i przedstawicieli nauk ścisłych taki sposób wykładu byłby raczej zaciemniający, choć może atrakcyjny ze względu na historyczne ustawienie wykładu, a także ukazanie w szerokim horyzoncie myślowym problemów logicznych, które – choć proste – dla dzisiejszego świata, nie dbającego zbytnio o precyzję myśli, stanowią poprzeczkę nazbyt wysoką. Dobrze jednak, że takie podręczniki są pisane, gdyż ukazują one, jak żywą nauką jest logika.

Robert JANUSZ

Georg SCHUPPENER, Karel MAČÁK, Stanislav Vydra (1741-1804). *Zwischen Elementarmathematik und nationaler Wiedergeburt*, Leipziger Universitaetsverlag – Technische Universitaet Liberec, 2004, ss. 248.

Książka ta jest obszerną pracą o ściśle historyczno-naukowym charakterze, przedstawiającą życie Stanisława Wydry, jezuitę, profesora matematyki na Uniwersytecie w Pradze. Składa się ona z Wprowadzenia i rozdziałów poświęconych: oświeceniu i odrodzeniu narodowemu w Czechach; sytuacji uniwersytetu w Pradze, a w szczególności – Wydziału Filozoficznego; następnie – podręcznikom do matematyki na osiemnastowiecznym uniwersytecie w Pradze; życiu Stanisława Wydry oraz jego pracom naukowym – w tym kilku w szczególności, i wreszcie – jego oddziaływaniu na matematykę i kulturę Czech. Po *Dodatku* umieszczono wykaz literatury oraz szereg skorowidzów (studenci i miejscowości; ogólny indeks osób i miejscowości).

Jak widać, autorzy interesowali się postacią czeskiego jezuitę pod kątem nie tylko jego matematycznego dorobku, ale także jego wkładu w kulturę narodową Czech. Jezuickie kolegium w Pradze odgrywało doniosłą rolę w historii – od połowy XVI stulecia aż po kasatę zakonu w 1773 r. Dziedzina nauk przyrodniczych i matematyki pozostała jednak otwarta dla byłych jezuitów, którzy mogli po kasacie nadal uczyć na praskim uniwersytecie. Do takich należał także Stanisław Wydra. I chociaż w swoim *Epigrammata* dziwił się: „Quare tam paucis grata est divina Mathesis? Paucis vera placent, ludicra vulgus amat” [s. 11], to jednak do dziś jest uznawany nie tylko jako matematyk.

Wiele prac naukowych Wydry wydanych zostało po łacinie, ale naród czeski jest mu szczególnie wdzięczny za dzieło *Počátkové arytmetiky*, napisane w języku naszych południowych sąsiadów. Poza tym Wydra pisał o historii matematyki w Czechach i Morawach. Niektórzy autorzy uważali Wydrę za mało płodnego uczonego księdza patriotę i eks-jezuitę. Docenia się jednak rolę, jaką odegrał w historii Czech. Wydobyć z zapomnienia tej barwnej postaci ma służyć książka Schuppenera i Mačáka.

Autorzy narzucają sobie słuszny metodologicznie reżim pracy na dokumentach, które nie są jednak jednorodne. Z racji zrozumiałych, postać Wydry jest ważna dla Czechów z uwagi na rolę, jaką odegrał w ponownym odrodzeniu się ich narodowości. Zatem książka ta stanowić może dobre wsparcie dla historyków Czech – narodu mocno związanego z Austrią i z Niemcami, które wywarły właściwy sobie wpływ na Uniwersytet w Pradze, gdzie przyszło uczyć Wydrze od 1772 do 1804 r. Źródła swojej pracy autorzy podzielili na następujące kategorie: (1) własne pisma Wydry, (2) korespondencja (m.in. z J. Bernoullim) i inne archiwalia, (3) rozprawy o Wydrze, (3) inne. Na podstawie tych źródeł autorzy rekonstruują życiorys i dzieło jezuita-matematyka i czeskiego patrioty.

Trzeba zaznaczyć, że analizy te mają charakter typowo historyczny. Nie towarzyszy im jednak głębsza wnikliwość matematyczna. Z tej prezentacji wynika, że prace Wydry, np. dotyczące rachunku różniczkowego i całkowego, nie wykraczały poza elementarną problematykę. Wiele kopii oryginalnych materiałów, w tym dedykacja pracy Bolzano, czynią tę książkę ciekawą raczej z historycznego punktu widzenia.

Książka Schuppenera i Maćąka może być inspirującym dziełem raczej dla historyka Czech. Pewnym mankamentem, przy dobrze i czytelnie prezentowanym materiale, są przypisy numerowane w sposób ciągły przez całą książkę, sięgając niemalże liczby 800.

Robert JANUSZ

Stanisław KOWALCZYK, *Idee filozoficzne postmodernizmu* [Philosophical Ideas of Postmodernism], Radom 2004, Ed. Polwen, pp. 136.

Rev. Professor Stanislaw Kowalczyk ist the head of the Social Philosophy Department at The Social Studies Faculty of the Catholic University of Lublin. He is a philosopher with a wide variety of interests and the author of many books. *Philosophical Ideas of Postmodernism* is his newest work. Kowalczyk does not present his own definition of postmodernism. He compares the most important philosophers of this trend and critically analyses their ideas from the point of view of classical philosophy. The content of the book is as follows:

The first chapter – Terminological Explanations: The Notion of Modernism, The Notion of Postmodernism. The second chapter – Main Representatives and Genesis of Postmodernism: Zygmunt Bauman, Jacques Derrida, Michel Foucault, Jean-Francois Lyotard, Richard Rorty, Philosophical Genesis of Postmodernism. The third chapter – The Concept of Philosophy: Antisystematic, The Idea of Deconstruction, Philosophy and Literature. The fourth chapter – Epistemology: The Negation of the Classical Concept of Truth, Antirepresentationism, Antirationalism, Epistemological Relativism, The Pragmatic Formulation of Truth. The fifth chapter – The Ontological Conception of Reality: The Negation of Logocentrism, Antiessentialism, Idealism, Notions of Difference, Trace and Ambiguity. The sixth chapter – Anthropology: The Negation of Human Nature, Categories of Corporality and Soul. The seventh chapter – Conception of Social Life: The Concept of Society, Antitotalitarianism, The Idea